

Ocjenjujući dakle pitanje postotka povećanja vozarine u predmetnom slučaju, sud je vodio računa o tome da je predmetno putovanje tužiteljevog broda izvršeno obzirom na sticaj okolnosti ne najkraćim putem Bombaj - Rt Dobre Nađe - Mediteran - Jadran, već je uzeo u obzir da je odnosno produženo putovanje bilo nužno obavljeno dužim putem od toga, tj. Bombaj - Džibuti - Rt Dobre Nađe - Mediteran - Jadran, koji je put svakako duži, pa brodaru u predmetnom slučaju pripada proporcionalno veći postotak povećanja vozarine nego što su priznata povećanja za putovanja poslije izbijanja ratnog sukoba, kako su ga priznale brodarske konference ili drugi brodari kao što je npr. "Jugolinija", a koje se povećanje kreće od 17,5% i koliko je na ime povećanja tuženi platio tužitelju dobrovoljno.

Ocjenjujući ove okolnosti sud uzima da se kao proporcionalno povećanje vozarine s obzirom na prijedeni put ima priznati tužitelju doplatak od 25% ugovorene vozarine.

G.B.

B/ Odluke stranih sudova i arbitraža

ENGLESKA KUĆA LORDOVA

Presuda od 3. III 1970.

James Miller & Partners Ltd. c/a Whitworth Street Estates /Manchester/ Ltd.

Arbitraža - Primjenjivo pravo na ugovor primjenjivo je i na valjanost arbitražne klauzule - Za postupak arbitraže vrijedi "lex fori" - Na postupak arbitra sa sjedištem u Škotskoj ne primjenjuje se engleski Arbitration Act, 1950.

Gradjevno poduzeće, registrirano u Škotskoj, zaključilo je s naručiteljem, engleskim poduzećem sa sjedištem u Engleskoj, gradjevni ugovor glede nekretnina koje su se nalazile u Škotskoj na engleskom formularu R.I.B.A. /formular Royal Institute of British Architects/. Došlo je do spora među strankama, pa je na prijedlog škotskog poduzeća predsjednik R.I.B.A. imenovao arbitra pojedinca sa sjedištem u Škotskoj /Glasgow/. Arbitar je imenovao tajnika /clerk/ arbitraže, škotskog solitora i proveo postupak po škotskom pravu. Englesko poduzeće je na kraju postupka, prije konačne odluke, predložilo da se postavi pravno pitanje za sud, a arbitar je to odbio s obrazloženjem da engleski Arbitration Act, 1950, ne dolazi do primjene u

u Škotskoj. Po škotskom pravu je rješenje arbitra konačno i besprizivno. Na to je englesko poduzeće ustalo zahtjevom da se arbitru naredi da postavi "special case" pred referentom Prvostepenog suda Engleske /High Court of Justice/ u Londonu. Referent je tom zahtjevu udovoljio. Na to se protustranka, škotsko poduzeće, žalilo sucu Prvostepenog suda. Sudac je udovoljio žalbi i odbio zahtjev. Apelacioni sud je na žalbu engleskog poduzeća uspostavio referentovo rješenje tj. udovoljio zahtjevu. Na to je uložena protiv apelacionog rješenja žalba na Kuću lordova.

Kuća lordova je udovoljila žalbi škotskog poduzeća, i našla da engleski Arbitration Act, 1950 ne dolazi do primjene, pa da je prema tome arbitrovo rješenje po škotskom pravu konačno iz slijedećih bitnih razloga:

Prvo pitanje koje su članovi vijeća Kuće lordova razmatrali bilo je koje je pravo primjenjivo na ugovor. U tom pitanju je većina /lordovi Hudson, Guest i Dilhorne/ smatrala da je i unatoč toga što se ugovor ima izvršiti u Škotskoj, što se radi o nekretninama koje se nalaze u Škotskoj, i što je radna snaga koja će biti upotrijebljena škotska, primjenjivo pravo englesko, jer je ugovorni formular engleski formular. Naime taj je formular načinjen u naslonu na englesku judikaturu i s engleskom pravnom terminologijom, pa je sigurno izabran stoga što je engleski arhitekt želio da zna koje će pravo biti primjenjivo. Obje stranke su u času zaključenja ugovora tako htjele, a kasnije ponašanje stranaka nije od značaja za tumačenje njihova ugovora koji su pismeno fiksirale. Naprotiv manjina /lordovi Reid i Wilberforce/ smatrali su da je primjenjivo materijalno pravo škotsko pravo, jer je Škotska zemlja izvršenja ugovora, pa je to jedan od činilaca koji treba uvažiti kad se odlučuje o primjenjivom pravu. Drugi je sigurno i oblik ugovora. Medjutim baš iz oblika ugovora lord Reid izvlači zaključak da u formularu upotrijebljena terminologija može bez većih teškoća biti primijenjena i u škotskom pravu, pa da stoga ostaje činjenica da je mjesto izvršenja odlučnije u ovom slučaju za izbor primjenjivog prava. Lord Wilberforce takodjer nalazi da upotrijebljeni formular ima svoje značenje i to znatno, ali ipak smatra da je "lex loci solutionis" mjerodavniji momenat onda kada stranke nisu baš ništa rekly o tome koje pravo izabiru.

Tako je prvo pitanje, primjenjivog prava, riješeno u korist primjene engleskog materijalnog prava. Medjutim u drugom pitanju koje je trebalo odlučiti, naime o primjeni proceduralnog prava članovi vijeća Kuće lordova bili su jednoglasni i to u smislu da su svi smatrali da na arbitražni postupak dolazi do primjene "lex fori". Pri tome je citirana presuda Kuće lordova Don v. Lipman /1837/ u kojoj je u jednom, takodjer, škotskom slučaju riješeno da na zastaru /koja u engleskom pravu spada u proceduralno pravo/ dolazi do primjene "lex fori", jer "lex fori" dolazi uvijek do primjene kad se radi o pitanjima u vezi s pravim sredstvom za ostvarivanje zahtjeva /"remedy"/.

Citirano je i 8. izd. Dicey, Conflict of Laws /1967/ u pogledu toga da će se o valjanosti arbitražne klauzule, kod ugovora kod kojih je primjenjivo pravo englesko, prosudjivati po engleskom pravu, ali da će se postupak arbitraže prosudjivati po pravu zemlje u kojoj se arbitraža održava, ako stranke nisu drukčije ugovorile. U konkretnom slučaju je odredjeni arbitar imao sjedište u Škotskoj, on je škotskog pravnik postavio za tajnika arbitraže, raspravljalo se po načelima škotskog prava i s formulacijama škotskog prava, a stranke nisu protiv toga prosvjedovale, dok nije na kraju postupka engleska stranka ustala zahtjevom za postavljanje specijalnog pitanja za sud.

Iz svih tih okolnosti slijedi da je arbitraža bila podvrgnuta u pogledu postupka škotskom pravu, pa je prema tome odbijen zahtjev engleske stranke da engleski sud naredi formuliranje posebnog pitanja za sud, jer je po škotskom postupku odluka arbitra konačna.

E.P.

Bilješka - Ova rješidba ima šire značenje nego što je značenje razgraničenja škotskog i engleskog prava na jednom odredjenom pitanju. Prema toj rješidbi je naime engleski sud, naglašujući autonomiju volje stranaka glede primjenjivog materijalnog i proceduralnog prava, utvrdio: kad stranke nisu upotrijebile svoje ovlaštenje da biraju postupovno pravo koje će primijeniti arbitraža, arbitraža ostaje podvrgnuta postupovnom pravu zemlje u kojoj djeluje. Ovo stajalište je nezavisno od toga koje će se materijalno pravo primijeniti na ugovor, a suci su međjutim svi stajali na stajalištu da će na samu valjanost i opseg arbitražne klauzule dolaziti do primjene isto pravo koje i na ugovor. Prema tome u toj rješidbi se arbitražna klauzula po sebi razmatra jednako kao i ugovor stranaka po materijalnom pravu koje dolazi do primjene na ugovor /proper law of the contract/, ali ostvarenje arbitraže se podvrgava proceduralnom pravu koje je mjerodavno za sjedište arbitra.

E.P.

FRANCUSKI KASACIONI SUD

Presuda od 21. II 1969.

Consorts Onfroy c/a Sté des Ets Duvant et Ateliers i
Chantiers de la Manche

Gradnja broda - Odgovornost brodogradilišta i proizvođača motora - Mane broda - Preuzimanje broda bez protesta - Brodovlasnik koji je od brodogradilišta preuzeo brod bez protesta nema prava naknadno zahtijevati naknadu štete, ako su mane prilikom preuzimanja broda bile vidljive - Činjenica da je upotrebom broda u početku mana manjeg intenziteta, koja se